

dr hab. Anna Dargiewicz, prof. UWM
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie
Wydział Humanistyczny
Katedra Filologii Germańskiej
ul. Kurta Obitzta 1, pok. 347
10-725 Olsztyn

Recenzja

rozprawy doktorskiej Pani mgr Agnieszki Czech-Rogoyskiej pt. *„Die coolsten Street-Styles zum Nachshoppen für Ihr perfektes Ausgeh-Outfit. Englisches Wortgut in den modernen deutschen und polnischen Online-Frauenzeitschriften am Beispiel von Cosmopolitan und Glamour“* (*Angielskie słownictwo w nowoczesnych niemieckich i polskich czasopismach online dla kobiet na przykładzie „Cosmopolitan” i „Glamour”*) napisanej pod kierunkiem dr hab. Joanny Golonki, prof. UR.

Przedłożona do recenzji praca doktorska Pani mgr Agnieszki Czech-Rogoyskiej jest jednym z przyczynków badawczych, poświęconych fenomenowi zapożyczeń z języka angielskiego (tzw. anglicyzmów) w językach polskim i niemieckim. Praca liczy 303 strony tekstu podzielonego na część teoretyczną: wprowadzenie (rozdział 1) i rozdział 2, w którym zostały wyjaśnione kluczowe dla pracy pojęcia, obszerną część empiryczną (rozdziały 3-4), szczegółowe streszczenie w języku polskim (rozdział 5). Ponadto w pracy zawarto reprezentatywną bibliografię oraz trzy załączniki, tj. listę badanych anglicyzmów, listę ilustracji i diagramów oraz listę tabel występujących w pracy.

W części teoretycznej (rozdz. 2) – wprowadzającej do badania empirycznego – Autorka rozprawy omawia zagadnienia teoretyczne dotyczące prasy i specyfiki języka prasy, definiuje, czym jest czasopismo i omawia rodzaje czasopism, skupiając się przy tym na czasopismach elektronicznych, które są źródłem jej korpusu badawczego. Ponadto Doktorantka omawia w tej części pracy wpływy obcojęzyczne na język polski oraz na język niemiecki, podaje klasyfikacje form zapożyczeń, aby skupić się docelowo na kluczowym dla rozprawy pojęciu anglicyzmu, zdefiniować je i przytoczyć kolejne teorie dotyczące tego fenomenu, jakie pojawiały się na przestrzeni lat. Znajdziemy tu także klasyfikacje anglicyzmów. Ta część pracy liczy 73 strony i jest – moim zdaniem – wyczerpującym wprowadzeniem do kolejnej części pracy, jaką jest

analiza i opis zebranego materiału badawczego. Rozdział teoretyczny stanowi – w moim mniemaniu – solidną podstawę interpretacyjną na potrzeby realizowanego zadania badawczego, którego celem jest analiza wybranych z dwustu artykułów z polsko- i niemieckojęzycznych czasopism online *Cosmopolitan* i *Glamour* anglicyzmów z zakresu tematycznego *moda* i *beauty/uroda*. Moją uwagą krytyczną dotyczącą tej części pracy jest spis treści, a co za tym idzie podział części teoretycznej rozprawy (czyli rozdziału drugiego), który nie w pełni oddaje zawartość tego rozdziału teoretycznego, co moim zdaniem wpływa na recepcję tej części pracy. Autorka omawia bowiem w rozdziale teoretycznym fenomen zapożyczeń, klasyfikuje zapożyczenia, a w spisie treści nie znajdziemy odpowiedniej wskazówki, która skieruje nas do tej bardzo ważnej części teoretycznego wywodu. Te treści znajdziemy pod pojęciem anglicyzm, a przecież nie wszystkie zapożyczenia, to anglicyzmy.

Obszerną część empiryczną dysertacji stanowią rozdziały 3-4. Rozdział trzeci jest bardzo rozbudowany, a przez to dość nieprzejrzysty. Nasuwa się tutaj sugestia, aby ten rozdział podzielić na przykład na co najmniej dwa rozdziały: jeden dotyczący analizy i wyników analizy polskiej części korpusu badawczego, a drugi dotyczący niemieckiej części korpusu. Taki podział z pewnością dałby bardziej przejrzysty obraz tego, co dzieje się w części empirycznej pracy, a dzieje się tu wiele. Podział części empirycznej na większą ilość rozdziałów nie byłoby także złym rozwiązaniem, tym bardziej, że Doktorantka opisuje najpierw badany korpus, następnie przybliża zastosowaną metodologię badań, opisuje modele analizy: ilościową, morfologiczną i semantyczną, a dopiero potem przedstawia wyniki przeprowadzonej analizy języka niemieckiego i języka polskiego. Może opis metodologii należałoby potraktować jako rozdział oddzielny – wprowadzający – do właściwego opisu przeprowadzanej analizy. W moim mniemaniu takie rozwiązanie wprowadziłoby czytelnika już na poziomie spisu treści efektywniej w proces analizy korpusu. Niemniej jednak akceptuję zaproponowaną przez Autorkę dysertacji strukturę pracy. Jest to jej autorska i przemyślana koncepcja. Działała ona z pewnością według uporządkowanego planu badawczego i konsekwentnie realizowała obrany cel badawczy, o czym zresztą świadczy pełny, wyczerpujący i nie pozostawiający luk opis korpusu. Autorka ilustruje wnikliwy opis badania empirycznego każdorazowo licznymi przykładami z korpusu, tabelami oraz kolorowymi diagramami, co bardzo ułatwia recepcję przeprowadzonego badania, wizualizuje jego wyniki, co pozwala na bezpośrednią refleksję. Dzięki temu czytelnik jest również w stanie sprawnie znaleźć interesujące go wyniki analizy. Opis poddanych analizie anglicyzmów występujących w obu badanych językach jest bardzo wnikliwy i rzetelny. Doktorantka wykazuje się być bardzo uważną badaczką, która wyniki

swoich badań prezentuje i opisuje w sposób uporządkowany i konsekwentny. Warte pochwały są liczne tabele i diagramy zaprezentowane w całej części empirycznej dysertacji. Tabele występujące w części dotyczącej porównania znaczenia anglicyzmów występujących zarówno w języku niemieckim jak i polskim z ich znaczeniem w języku wyjściowym, tj. angielskim, pozwalają czytelnikowi natychmiast zorientować się, w jakim stopniu znaczenie anglicyzmu występującego w języku, do którego został on zapożyczony, pokrywa się, bądź nie, ze znaczeniem w języku, z którego został zapożyczony. Uzupełnienie tabel przykładami użycia oraz wsparcie ich konkretnym fragmentem tekstu z korpusu badawczego dopełniają spójności i przejrzystości zaprezentowanego opisu.

Po przeprowadzeniu wnikliwej analizy ilościowej, morfologicznej oraz semantycznej anglicyzmów w obu językach (tj. niemieckim i polskim) Autorka w rozdziale 4 pracy porównuje wyniki dla obu korpusów i wysuwa z tego porównania trafne wnioski i je opisuje. Tu tabele odgrywają również ważną rolę i dopełniają opisu. Umiejętność formułowania trafnych wniosków świadczy o dojrzałości naukowej Doktorantki, o jej krytycznym i refleksyjnym podejściu do materiału badawczego i konsekwentnym realizowaniu wyznaczonych na celów badawczych. W tym podsumowującym rozdziale Doktorantka zestawia wyniki badań, wskazuje na różnice i podobieństwa dotyczące obu badanych języków odnośnie analizowanych przez nią w części empirycznej aspektów dotyczących fenomenu anglicyzmów. Dzięki zestawieniu wyników badań w postaci przejrzystych tabel Doktorantka ma nadzieję dostarczyć odbiorcy informacji, które pozwolą mu rozeznąć się w analizowanym problemie, a także wyciągnąć wnioski z przeprowadzonego przez nią badania, co jej się niewątpliwie udaje. Ten ostatni rozdział jest bardzo wartościowy dla recepcji całej rozprawy, pozwala on bowiem jeszcze raz spojrzeć na wyniki analizy i poddać je refleksji. Zestawienia wyników dotyczących poszczególnych etapów badania umożliwiają odbiorcy porównanie informacji pozyskanych podczas lektury oraz uporządkowanie ich.

Przedłożona dysertacja jest doskonałym źródłem informacji na temat tego, co dzieje się aktualnie w języku niemieckim i polskim, jeśli chodzi o zjawisko przenikania anglicyzmów do tych języków. Niewątpliwym jest fakt, że zapożyczenia z języka angielskiego pojawiają się niemalże we wszystkich obszarach użytkowania zarówno języka niemieckiego jak i języka polskiego. Autorka dysertacji wskazała na szczególne natężenie występowania anglicyzmów w obszarach tematycznych z zakresu mody i urody, co uczyniła na podstawie dwóch popularnych zarówno w Niemczech jak i w Polsce czasopism dla kobiet – *Cosmopolitan* i

Glamour. Idąc z duchem czasu – tj. uwzględniając stopniowe przechodzenie komunikacji medialnej, a zwłaszcza prasowej, do internetu – Doktorantka wybrała do celów badawczych – w moim mniemaniu słusznie – elektroniczne wersje obu badanych periodyków.

Całą analizę empiryczną Autorka rozprawy przeprowadza bardzo sumiennie opierając się konsekwentnie na przykładach cytowanych z analizowanego materiału empirycznego. Całość jest przejrzysta i spójna. Wyniki badania empirycznego zostały zaprezentowane w postaci tabel, diagramów, za pomocą odpowiednio wyeksponowanych przykładów celem zobrazowania wyводу, co jest dużym plusem pracy. Doktorantka cytuje fragmenty tekstów z korpusu, w których wystąpiły analizowane zapożyczenia z języka angielskiego w celu bardziej obrazowego przedstawienia swoich uwag i spostrzeżeń.

Dużym walorem pracy są cytaty prezentowane na początku poszczególnych rozdziałów i podrozdziałów, które pozwalają odczytać nową myśl jej Autorki i wprowadzają czytelnika w klimat kolejnej części pracy.

Całość dysertacji dopełniają załączniki, tj. lista poddanych analizie empirycznej anglicyzmów z podziałem na te występujące w języku niemieckim i te charakterystyczne dla języka polskiego, lista ilustracji oraz lista tabel występujących w pracy oraz spis literatury sekundarnej i źródeł badanego korpusu.

Praca została napisana składnym językiem, rzeczowo i poprawnie merytorycznie. Autorka wykazała się również zwięzłością stylu, logiką rozumowania i trafnym wnioskowaniem. W rozprawie dają się zauważyć potyczki językowe, tj. błędy gramatyczne, leksykalne, literówki, czy też błędy natury formalnej, które nie wpływają na prawidłową recepcję pracy i nie ujmują jej wartości, ale których można było uniknąć. W pracy natrafiamy na takie niedociągnięcia edytorskie: brak kropki po f czy ff – str. 51, 52, ale na str. 50 i 76 znajdujemy prawidłowy zapis f.; niekonsekwencja w podawaniu stron w przypisach w tekście – str. 48 (vgl. Beck 2010: 21-22), a na str. 52 z kolei mamy już (vgl. Busse 2008: 37f) – tu ponownie brak kropki po skrócie f., a z kolei na tej samej stronie 52 ponownie inny zapis: Busse (2008: 38-39); podobnie jest na stronach 53, 55, 57, 59, 60, 61; na str. 81 „und” wkradło się w zdanie zaburzając jego sens; ponadto zbędne przecinki (np. str. 77 – dół), dwukropki (np. str. 84), czy str. 105 błędny zapis razem „... auszwei unterschiedlichen Sprachen stammen ...”; str. 197 – podwójne użycie słowa *auch* w zdaniu, czy str. 227 – dwa razy pod rząd słowo *also* w tym samym zdaniu.

Potyczki gramatyczne, ortograficzne, literówki występują przykładowo: str. 10 – *der Korpus* zamiast *das Korpus*; str. 11 – *der Still* zamiast *der Stil*; str. 57 – *Masukilina* zamiast *Maskulina*; str. 94 „*im polnischem Korpus*”; str. 100 – *de_scken* zamiast *decken*; str. 119 – „*nicht alle*

einsilbige Anglizismen” (brak końcówki -n w przymiotniku w roli przydawki); str. 121, 124 – niewłaściwy szyk zdania; str. 164 „... *ähnlich wie im Falle der deutschsprachige Presstexte* ...” (brak końcówki -n w przymiotniku); str. 185 „*Zu den drei groen Hauptkonjugationsklassen* ...” (literówka: brak ß); str. 188 „*Seltener erscheinen entlehnten Adjektive* ...” (błędna końcówka przymiotnika w roli przydawki); str. 191 „... *bildet eines der am häufigsten verwendeten Adjektiven* (?) *polnischen Presstexten*“ (błędna końcówka w słowie Adjektiv i brak przyimka in); str. 195 „... *präsentieren den Artikel einzelnen Wortklassen* ...” (błędna końcówka przymiotnika w roli przydawki); str. 196 – „... *so wie im cosmopolitan PL* ...” (błędne użycie przyimka in); str. 198 „... *nicht mit der Übertragung aller seinen Bedeutungen verbindet*” (błędna odmiana zaimka dzierżawczego); str. 198 – w tłumaczeniu cytatu Witaszek-Samborskiej na j. niemiecki przez Doktorantkę wkradł się błąd; str. 199 – brak przecinka; str. 200 – „... *stammen ausserdem* ...” (powinno być oczywiście: *außerdem*); str. 200 – *Defintitionen* zamiast *Definitionen*; str. 216 – „*Volle Übereinstimmung weist vierzehn Anglizismen auf*” (brak kongruencji między formą orzeczenia a formą podmiotu – powinno być *weisen*); str. 218 – „... *der deutschen Zeitschriften grösser ist als* ...” (powinno być ß); str. 220-221 – „... *in den vergleichenden deutschen und polnischen Zeitschriftenartikel* ...” (powinno być: *verglichenen* – Partizip Perfekt w użyciu przydawkowym i *Zeitschriftenartikeln* – Dativ Plural); str. 234 – „... *erfolgt ist*“ – zły czasownik posiłkowy; str. 238 – „... *dass viele von ihnen im beiden Sprachen haeufig vorkommen*“ – powinno być *in* (l. mnoga) oraz prawidłowy zapis słowa *häufig*. Prawdopodobnie zabrakło jeszcze jednego uważnego przeczytania pracy przed ostatecznym wydrukiem.

Można powiedzieć, że jak na rozprawę o takiej objętości, potyczek językowych jest stosunkowo niewiele i nie mają one istnego wpływu na jej recepcję; może trochę na ogólne wrażenie, jakie robi ona na odbiorcy.

Poza powyższymi uwagami oraz uwagą dotyczącą przejrzystości spisu treści, a co za tym idzie podziału części teoretycznej rozprawy, jaki i podziału jej rozdziału trzeciego (empirycznego) na mniejsze rozdziały, gdyż w tak zaprezentowanej formie nie w pełni oddają one zawartość poszczególnych części pracy, co moim zdaniem wpływa na jej recepcję, nie widzę potrzeby ingerowania w przyjętą w pracy perspektywę badawczą. Uważam, że Autorka dokonała wyboru interesującej językoznawczej perspektywy badawczej, zadbała o szczegóły warsztatowe w odniesieniu do przyjętych celów, formułowanych problemów i hipotez, zastosowała reprezentatywne dla językoznawstwa metody empiryczne rzeczowo i poprawnie

merytorycznie. Doktorantka wykazała się również zwięzłością stylu, logiką rozumowania i trafnym wnioskowaniem.

Temat i zakres badań odpowiada w pełni wymaganiom stawianym rozprawom doktorskim. Autorka rozprawy wykazuje duże umiejętności w ustalaniu i doborze problematyki oraz metody badawczej. Prawidłowo definiuje cel badawczy i konsekwentnie go realizuje w poszczególnych rozdziałach swojej pracy. Rzeczowo relacjonuje i przytacza poglądy innych badaczy i wykorzystuje je na potrzeby własnej interpretacji i analizy wyników. Przeprowadza konstruktywną krytykę prezentowanych poglądów i wyciąga słuszne i logiczne wnioski.

Problem badawczy podjęty w rozprawie jest trafny i oryginalny. Cele i hipotezy badawcze są kompletne i poprawnie sformułowane w oparciu o reprezentatywną i obszerną literaturę przedmiotu. W pracy zostały zachowane proporcje między poszczególnymi, poprawnie zredagowanymi rozdziałami. Doktorantka wykazała się dogłębną znajomością metodologii badań i zastosowanych w dysertacji metod badawczych. Wyniki badań zostały przedstawione w sposób jasny i przekonujący, a przyjęte cele i problemy badawcze poprawnie zanalizowane i zinterpretowane.

Rozprawa doktorska Pani mgr Agnieszki Czech-Rogoyskiej jest przykładem starannie przygotowanej krytycznej analizy badawczej i stanowi twórcze rozwinięcie znanych już w językoznawstwie zagadnień teoretycznych, empirycznych i praktycznych w omawianym zakresie, a dobór literatury jest zgodny z tematem i wytyczonym celem badawczym. Uzyskane przez Doktorantkę wyniki uważam za istotne w zakresie prowadzonych badań lingwistycznych na potrzeby uzupełniania wiedzy dotyczącej zapożyczeń z języka angielskiego do języka niemieckiego i języka polskiego, co jest ważne w procesie nauki języka obcego, komunikowania się w języku zarówno obcym jak i ojczystym, a także w procesie translacji. Sposób przedstawiania i interpretacji wyników oraz formułowania wniosków jest poprawny. Autorka zadbała w pracy o precyzję pojęciową i jednolitość nazewnictwa.

Podsumowując stwierdzam, że przedłożona do oceny rozprawa doktorska Pani mgr Agnieszki Czech-Rogoyskiej pt. „*Die coolsten Street-Styles zum Nachshoppen für Ihr perfektes Ausgeh-Outfit. Englisches Wortgut in den modernen deutschen und polnischen Online-Frauenzeitschriften am Beispiel von Cosmopolitan und Glamour*“ spełnia wymogi określone w art. 13 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym, w

związku z czym wnioskuję o dopuszczenie Pani mgr Agnieszki Czech-Rogoyskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Olsztyn, dnia 07 maja 2018 roku

dr hab. Anna Dargiewicz, prof. UWM